

Idrotten störst inom frivilligt arbete

Hälften av landets befolkning i åldrarna 16-74 år utför frivilligt arbete. Den största delen, en femtedel, utförs inom idrotten. Tvärt emot vad många framtidsforskare siat om är engagemanget stabilt och har till och med ökat med cirka 20 procent. Fler män än kvinnor utför frivilligt arbete, men andelen kvinnor har ökat starkt, särskilt inom idrotten. Det är kontentan av tre stora rapporter om frivilligt arbete 1992-2005.

Ersta Sköndals högskola i Stockholm har på statligt uppdrag genomfört "medborgarstudier" 1992, 1998 och 2005. En del handlar om frivilligt arbete (inställning till, omfattning m m). Riksidrottsförbundet, RF, beställde 2005 en "specialkörning" (studie) som skulle lyfta fram det som belyser frivilligt arbete inom idrotten. Detta har forskaren Lars-Erik Olsson gjort genom att jämföra nämnda studier och dra slutsatser om hur idrottens frivilliga arbete förhåller sig till detsamma inom andra ideella organisationer. Rapporten, som nu är publicerad på www.rf.se, är en tämligen krävande läsning, varför vi även har skrivit denna artikel i ett försök att sammanfatta och kommentera den.

Olsson vill både beskriva det frivilliga arbetet inom idrotten över tid och antyda sociologiska och strukturella förklaringar till det frivilliga arbetets villkor. Den bygger dels på en enkätundersökning 2005 med personer i åldrarna 16-74 år (uppdelade i grupperna 16-29, 30-44, 45-59, 60-74 år), dels på jämförelser med liknande studier 1992 och 1998. Personerna är indelade i grupperna *frivilligt arbete i stort* (inkl idrotten), *frivilligt arbete inom idrotten*, *dessa två grupper tillsammans* och *en grupp med dem som inte utför något frivilligt arbete*. Detta gör ibland rapporten svårläst och fylld av upprepningar (på grund av alla jämförelser över tiden). Den som vill göra det lite enklare för sig kan nöja sig med att läsa avsnittet om idrotten och sammanfattningen av de andra avsnitten.

Idrott och frivilligt arbete

Hälften av landets befolkning i åldrarna 16-74 år utför frivilligt arbete, där en femtedel utförs inom idrotten. Engagemanget är stabilt och har till och med, tvärt emot vad många framtidsforskare siat om, ökat något från 17 procent 1992 till idag 20 procent, en ökning med cirka 18 procent. Det är något fler män än kvinnor som utför frivilligt arbete, men sedan den första undersökningen 1992 har andelen kvinnor ökat avsevärt, särskilt inom idrotten. Kvinnorna utför enligt studien mer arbete än männen under den tid de är ledare; de har således ett kortare men mer intensivt engagemang.

De flesta som utför frivilligt arbete är också medlemmar i de organisationer där de utför sina uppdrag, men i 2005 års siffror har denna andel medlemmar sjunkit. Idrotten visar dock klart bättre medlemsiffror än andra ideella organisationer, även om antalet medlemmar minskar också bland idrottsledare.

Knepig kategorisering

Ett problem för oss inom idrotten är kategoriseringen av frivilliga insatser. Olsson använder frivilligt arbete som övergripande begrepp, vilket är lite knepigt för oss inom idrotten. Är det synonymt med ideellt arbete eller omfattar det både ideellt och arvoderat arbete på fritiden? Kanske är det dags för ett nytt begrepp som fritidsarbete?

Inom idrotten använder vi begreppet ledare som omfattar i stort tre kategorier: organisationsledare, aktivitetsledare och funktionärer. Således räknas även alla funktionärer in som ledare, men en ledare är ju per definition en som leder andra. En domare bör kunna räknas in i ledarkadern, men knappast den som står i kiosken och säljer korv eller den som är parkeringsvakt.

Idrotten, och även vissa andra folkrörelser, har också problem med begreppet idealitet; per definition är det ju fråga om helt och

hållet oavlönat arbete. Här måste man bortse från kostnadsersättningar och enbart tala om arvoden. När övergår det rent ideella arbetet i arvoderat? Ofta handlar det om en gråzon, där ersättning betraktas mer som en form av uppmuntran än arvode för exakt den arbetade tiden. Undertecknad har ett förflutet som ungdomsledare i ishockey. Visst skulle jag kunna säga att ersättningen jag fick knappast täckte reskostnaderna, men dessa kostnader hade jag ju stort sett ändå eftersom sonen spelade i laget. Min poäng är att jag hade utfört i stort sett samma arbete utan ersättningen, men det var en bra uppmuntran och, viktigaste av allt, det var inte villkorat av mig. Så här kan man resonera fram och tillbaka om begreppet ideell – och det bör man göra för att klara ut vad som menas med det. Tyvärr finns inga sådana resonemang i denna studie.

Frivilligt arbete i Sverige

Låt oss först titta på det frivilliga arbetet som helhet i landet.

Studien 2005 visar att antalet timmar totalt inom frivilligt arbete är tämligen konstanta, men insatserna inom humanitära, politiska, fackliga, kulturella och försvarsorganisationer minskar. Kvinnor är mer aktiva i religiösa och socialt inriktade organisationer. Männerna är verksamma inom boende- motor och friluftsförbundet (inkl jakt och fiske) samt, som nämnts, idrotten. Inga överraskningar således.

Vid en internationell utblick framstår den nordiska modellen som unik, det vill säga där en stor del av samhällets service, om uttrycket tillåts, utförs av ideella krafter. Vi har ett utvecklat välfärdssystem i Sverige, som framför allt produceras av anställda inom den offentliga sektorn. Men utöver detta har vi också en stor andel medborgare som utför ideellt arbete. Det är ingen vild gissning att denna kombination har varit framgångsrik. Dessutom är ju en väl utvecklad offentlig sektor en förutsättning för de ideella krafterna att kunna utföra sina uppdrag. Om vi till exempel inte hade så många kommunalt

bekostade idrottsanläggningar, så skulle vi inte ha några arenor där vi kan utföra vårt ideella arbete.

Den kände amerikanske sociologen Robert Putnam uttrycker väl värdet av folkrörelser i sin bok *Bowling alone*, *Den ensamme bowlaren*, (underförstått: hur kul är det att bowla ensam?). Han säger där att ett viktigt mått på välfärd är omfattningen av ideella föreningar. Där kan medborgarna ta ansvar för sin fritid och med gemensamma krafter påverka både samhället och delar av sin livssituation.

Ute i världen skojar man ibland om svenskar och säger att så snart tre svenskar med ett gemensamt intresse träffas så bildar de en förening. Ett kul skämt som kommer från det faktum att Sverige är det land som har flest föreningar per invånare.

Ålder och barn påverkar

Vad påverkar då vårt frivilliga och oftast ideella engagemang inom idrotten? Studien lyfter fram i huvudsak två faktorer: ålder och hemmavarande barn. Till viss skillnad från annat frivilligt arbete attraherar idrotten för det första lite yngre personer, både män och kvinnor. Dessutom arbetar man frivilligt under en mer koncentrerad period i livet. Generellt är man ledare fram till medelåldern för att därefter ”fasa ur”.

Den andra faktorn som har stor betydelse är förekomsten av hemmavarande barn. Det kan för oss inom idrotten tyckas vara självklart, men som bekant måste vetenskapen gå till botten med allt. Denna faktor är också en huvudpoäng enligt Olsson: det är engagemanget för de egna barnen som leder till omfattande frivilliga insatser, inte nödvändigtvis ett intresse för idrott eller vilja till ideellt arbete. Barn öppnar dörren för föräldrarna till ledarskap och andra uppdrag och ibland är det omvänt föräldrarna som öppnar dörren för barnen. Detta märks särskilt för kvinnorna, där Olsson rimligt hävdar att det främst är den

stora ökningen av flickors idrottande som har banat väg för mammornas ledarskap.

En annan intressant fråga, som förhoppningsvis kan utredas i nästa studie om frivilligt arbete, borde vara att titta på skillnaden mellan dem som började som ledare utan egna barn med dem som var ledare för sina egna barn.

Mest insatser då vi har minst tid

Undersökningen 2005 visar att de ideellt arbetande medborgarnas ålder följer en normalkurva, vilket främst torde bero på att detta styrs av engagemanget för de egna barnen. I början och slutet av åldersfördelningen är det färre frivilliga medan de flesta finns i medelåldern. Detta är paradoxalt eftersom det är då vi har minst ”fri fritid”, det vill säga tid som blir över efter hushållsarbete, barnskjutsning med mera; det är också då vi yrkesarbetar som mest. Kvinnorna både börjar och avslutar sitt frivilliga arbete lite tidigare än männen.

De frivilligt arbetande männen är i snitt 45 år, men inom idrotten är de 40 år. För kvinnorna är motsvarande siffra 44 respektive 38 år. I åldersgruppen 16-29 år är omfattningen av frivilligt arbete relativt liten. I nästa grupp, 30-44 år, ökar det dock markant. I denna åldersgrupp är både män och kvinnor mesta aktiva. Därefter minskar det frivilliga arbetet starkt bland kvinnorna, medan männen är kvar i högre utsträckning. Inom idrotten finns ett tydligt köns- och åldersmönster, som liknar det för övriga frivilliga ledare, både män och kvinnor. Sedan avtar det, särskilt bland kvinnorna, och i de äldsta grupperna (45-59, 60-74 år) finns nästan inga kvinnor alls. Idrotten är det främst de yngre medborgarna som attraheras, men i lägre grad äldre åldersgrupper jämfört med den övriga frivilliga sektorn. Idrottens frivilliga krafter är således inte med lika länge som sina motsvarigheter i andra frivilliga organisationer.

”Detta borde väcka frågor inom idrottsrörelsen i avseende på medborgarnas förhållandevis kortvariga engagemang”, säger rapporten.

Det bör man naturligtvis göra, men här är en varning på plats. Frågan om idrottens förmåga att engagera till exempel pensionärer kommer och går. Den aktualiseras till exempel inom det pågående RF-projektet Idrottens ideella ledare (2006-2008), inte minst med tanke på den stora gruppen fyrtioåringar som nu börjar gå i pension. Nog skulle de kunna engageras bättre än tidigare, är en vanlig slutsats. Men först måste vi inse att många av våra ledaruppdrag i hög grad skiljer sig från andra. De är ofta tämligen intensiva, du ska upp i ottan och ut på planer, ut i skog och mark i ur och skur. Vi delar givetvis dessa förhållande med bland andra scoutledare, men det är inte så många andra ledarkategorier som har dessa tuffa villkor. Men vi tänker nog inte tillräckligt mycket på att många som har varit aktivitetsledare tycker att det var något av det roligaste de har gjort, men att göra om det när man har blivit äldre är en helt annan sak. Vi får nog vara glada om vi kan få de lite äldre att åta sig förtroendeposter och vissa administrativa uppdrag. Men fler än idag kan nog engageras som mentorer till andra ledare och även rycka in i begränsade uppdrag som aktivitetsledare.

RF kommer under 2008 att genomföra en vetenskaplig studie med temat *Vill äldre (55 plus) bli idrottsledare?* Det ska bli intressant att se vad denna har att säga i denna fråga.

Rapporten säger att *”idrott till synes attraherar yngre, trots att de flesta av de frivilliga arbetena som vi ska se faktiskt handlar om administration och styrelsearbete”.*

Detta stämmer dock dåligt med den bild vi har inom idrotten; för inte består idrottens alla hundratusentals ledarinsatser mest av administration och styrelsearbete. Denna för oss idrottare konstiga slutsats beror nog främst på terminologin, där Olsson i begreppet administration lägger in mycket mer än bara ekonomisk redovisning, statistik med mera utan här också räknar in pratiskt arbete över lag. Det förklarar dock inte den stora förekomsten av ”styrelsearbetet”.

Idrottens ledare ägnar i snitt 16 timmar per månad åt sina ideella uppdrag jämfört med "frivilligsektorn" som helhet, som lägger ned 14 timmar. Männerna utför något mer frivilligt arbete än kvinnorna i samhället, men inom idrotten är det kvinnorna som utför mest frivilligt arbete.

Folkrörelsemarinaden

När rapporten kommer till kopplingen mellan frivilligt arbete och medlemskap har det hänt en hel del mellan de olika undersökningstillfällena. Studien lanserar här sin teori med den träffande benämningen "folkrörelsemarinad". Vi som arbetar inom folkrörelserna är marinerade av den sedan vår uppväxt. Vi har föräldrar som har varit både aktiva och ledare i de organisationer som vi senare tar över. Vi är betalande medlemmar som tar ansvar för föreningens skötsel och verksamhet, den individbaserade marinaden. Det finns också en organisatorisk marinad som handlar om hur vår nordiska modell fungerar med medlemsägd och till stora delar medlemsfinansierad (inkl ideellt arbete) verksamhet. *"Medlemskapet fungerar som en brygga mellan individ och organisation (...) marinaden fungerar som en sorts allmänt accepterat och legitimt sätt att bedriva ideell verksamhet på. Istället för att konstruera nya sätt, bidrar denna marinad med ett förenklat beslutsunderlag (...). Att frånga de så att säga traditionella ingredienserna och smakerna i marinaden kräver extraresurser samt djärvhets, därför kan receptavvikelse mötas av motstånd från folkrörelsemarinadens smakpoliser. Vi vet också att en väsentlig del i denna marinad har varit att en mycket stor del av de frivilligt aktiva också har varit medlemmar i den förening där de gjorde sin mest omfattande insats."*

Andelen medlemmar sjunker

Andelen medlemmar bland de frivilliga medarbetarna har minskat från 85 procent 1998 till 70 procent 2005, en minskning med nästan 20 procent. Föga överraskande är antalet medlemmar störst i de äldre åldergrup-

perna och lägst bland de yngre. Kvinnorna är i lägre grad än männen medlemmar i de organisationer de verkar inom. Med tanke på att kvinnornas andel av de ideella krafterna ökar och att andelen yngre frivilliga, både män och kvinnor inte verkar ägna medlemskapet så stort intresse kan det tyda på att just medlemsfrågan kommer att förändras: *"(...) en av folkrörelsemarinadens viktigaste smaker har tunnats ut"*, enligt studien.

Vilka effekter får detta på inflytande och finansiering? Det är dags att på allvar börja diskutera dessa frågor.

En liten tröst är att vi fortfarande har klart bättre siffror än övriga Europa, där motsvarande andel ligger på 60 procent.

Upplysningsvis har Riksidrottsförbundet givit Handelshögskolan uppdraget att undersöka just medlemskapets betydelse inom idrotten och då främst hur det används för inflytande. En rapport kommer under våren 2008.

Konstiga kategorier, konstiga slutsatser

Ett problem i rapporten är blandningen av *styrelseuppdrag och administration*, där i det senare ingår allt från traditionella administrativa insatser till tävlingsfunktionärer. Aktivitetsledarna finns i kategorin *utbildning och ledarskap*, vilket innebär att det vi traditionellt anser som tränare och instruktörer för aktiva blandas ihop med utbildare av ledare. Uppdelningen är förmodligen gjord för att de olika kategorierna ska kunna jämföras med varandra. Rent fel blir det, vill jag påstå, när det ibland framstår som att styrelseuppdrag skulle utgöra en övervägande stor del av idrottens ledarkader. Gissningsvis kan de förtroendevalda knappast utgöra mer än 10-15 procent av ledarkadern inom idrotten. Med terminologin i denna studie verkar det som att vi har fler förtroendevalda än aktivitetsledare.

Kategorin *andra insatser* inrymmer skjutsa barn eller gamla, arrangera underhållning, tvätta matchdräkter och tillfälligt arbete. Uppgiften skjutsa redovisas konstigt nog ofta som ett ledaruppdrag inom idrotten; det handlar ju oftast om att man hjälps åt att skjutsa varandras barn. Hur vanligt är det med personer som har som *uppdrag* att skjutsa andras barn. Över lag är vi nog för vidlyftiga i begreppet ledare; att vara ledare är att leda andra, inte att serva andra.

Rapportens huvudintryck är att det mesta av det frivilliga arbetet handlar om att sköta organisationen. Inom idrotten utgör styrelseuppdrag/administration som nämnts den största insatsen. Om vi för en stund bortser från den för oss inom idrotten konstiga kategoriseringen, så visar studien att 71 procent av männen arbetar med styrelseuppdrag och att av dem är 51 verksamma inom administrationen. För kvinnorna är motsvarande siffror 90 respektive 62 procent. Därav ska vi dra slutsatsen att *"Kvinnorna administrerar således organisationen i något högre grad än männen – men de är även mer aktiva i styrelsearbetet"*. Men om detta är sant så skulle denna synnerligen uppseendeväckande förändring har märkts i andra undersökningar – och i verkligheten. Då skulle RF:s jämställdhetsplan vara uppfylld med råge. För inte kan det väl vara så att dessa siffror bara talar om föreningsuppdrag och inte förbundsåtgärder. Men här kan det inte bara vara terminologin som spökar, eftersom 90 procent av de kvinnliga idrottsledarna ju har uppgivit att de har styrelseuppdrag.

Enligt de undersökningar som RF beställt av SCB uppger cirka hälften av de tillfrågade att de har förtroendeuppdrag inom idrotten. Även detta är en uppseende väckande hög siffra, där förklaringen kan vara att man i begreppet inkluderar alla slags uppdrag i kommittéer, arbetsgrupper och liknande.

En förklaring till de höga siffrorna i dessa studier kanske är att de svarande har tolkat

frågan "styrelseuppdrag och liknande" som att de utför sina sysslor som uppdrag från styrelsen. Den andra frågan lyder "utbildning och ledarskap"; kan det vara så att ordet utbildning leder fel och att den svarande därmed inte läser vidare till ordet ledarskap?

Över lag framstår det som att detta avsnitt ska läsas med viss urskiljning och mot bakgrund av att frågorna inte är helt anpassade till idrotten. Kan det vara så att många andra ideella organisationer inte har så många ledare på nivån under styrelse och kommittéer, alltså det vi kallar aktivitetsledare och som utgör den största delen av ledare inom idrotten? Hur som helst är de uppenbart att idrotten saknar tydliga siffror om hur antalet förtroendevalda, ledare och funktionärer förhåller sig till varandra.

Männen behåller greppet om ordförandeklubban

Lite senare i texten refererar studien till RF:s undersökning om könsfördelning bland styrelseposter från 2001, som visar att männen i mycket högre grad innehar styrelseposter. Männen har till exempel 90 procent av uppdragen som ordförande. Det måste således handla om en felaktig användning av begreppet styrelsearbete.

Rapporten hänvisar dock till Haberman (2006) som visar att det fortfarande är männen som har styrelseuppdrag på högre nivå inom idrotten,

Det som särskiljer idrotten från övriga frivilliga ledaruppdrag är att idrotten redovisar mycket högre siffror i uppdragen *utbildning och ledarskap*, vilket ju stämmer med vår bild inom idrotten. Det är här vi finner våra tränare, lagledare och instruktörer. Här är männen i högre grad aktiva än kvinnorna.

Inom denna kategori är könsskillnaderna små och siffrorna är ganska stabila över tiden. Däremot har uppgiften att samla in pengar minskat, knappast beroende på bättre ekonomi

utan mer grund av att tiggeriet idag ofta sker via internet. Men detta kan näppeligen gälla alla ungdomsföreningar inom idrotten, där medlemmarna utför dagsverken, säljer lotter, säljer reklamplatser med mera.

När det gäller makt och inflytande visar rapporten tyvärr inte några skillnader. Betyder det att det bara är vi inom idrotten som har stora skillnader i maktstrukturen mellan män och kvinnor?

Högre utbildning ger mer ideellt engagemang

Utbildning och inkomst påverkar ledaruppgiften. Studien visar att personer med högre utbildning, i synnerhet kvinnorna, är mer involverade i frivilligt arbete. Idrotten skiljer sig dock något genom att den inte attraherar dem med högskoleutbildning i samma grad som övriga frivilliga organisationer.

Faktorn inkomst följer samma mönster som utbildning, ju högre inkomst, förutom de högsta inkomstskikten, desto mer frivilligt arbete. Det är således en resursstark grupp som utför frivilligt arbete. Mönstret är likartat bland både män och kvinnor. På frågan varför det är så, anförs teorin om att de har "friare" arbetsformer och har tillgång till nätverk både i och utanför arbetsplatsen jämfört med löpande bandets personal. Personligen undrar jag om det inte är så enkelt att med högre utbildning följer insikten om att ett utvecklat samhälle kräver frivilliga insatser.

Den som är löneanställd utför mer frivilligt arbete, vilket också det kan tyckas vara en paradox; heltidsarbetande synes vara mer aktiva i frivilligt arbete än andra. Även detta förklaras av tillgång till nätverk och exponering inför uppdrag utanför arbetsplatsen. En intressantare iakttagelse torde vara att föreningslivet idag ställer högre krav på de uppgifter som ska utföras, varför personer med utbildning/kompetens efterfrågas mer. När det gäller ekonomi och juridik stämmer

detta med RF:s undersökningar (FoU 2003:2 Man vill ju inte att föreningen ska dö (om förtroendevalda)), men vilka andra uppdrag har blivit mer komplicerade? Är det datoriseringen av till exempel tävlingsarrangemang (starter, tidtagning mm) och matchsekreteriat som har förändrat bilden?

Även boendet spelar roll, men kanske inte så mycket som vi tror eftersom boendeortens betydelse verkar minska. I tidigare undersökningar var boende i storstäderna mindre aktiva som ledare, medan de som bodde i mindre städer var mest aktiva. Nu som då är det frivilliga engagemanget störst bland kvinnorna på landet och minst i storstäderna. Detsamma gäller för kvinnorna inom idrotten. Männen inom frivilligt arbete som helhet är minst engagerade i storstäderna och mest i mindre samhällen. Idrotten attraherar män till frivilligt arbete i ungefär samma grad förutom i storstäderna. Mest aktiva är kvinnor på landsbygden.

Föräldrarna marinerar sina barn

Det finns ett tydligt mönster där större delen av de engagerade männen har haft föräldrar som varit mycket engagerade i föreningslivet. Ett likartat mönster börjar skönjas bland kvinnorna.

De som har hemmavarande barn är mer aktiva inom frivilligt arbete, framför allt inom idrotten. Här återkommer, som tidigare nämnts, förklaringen om exponering, det vill säga att föräldrar blir exponerade för ledarskapet via sina barn och att de tillhör flera sociala nätverk. Vet man det senare? Vad är det som säger att föräldrar har större sociala nätverk? Kanske har de större nätverk, men kanske är dessa också mer av samma sort. "Man blir så att säga indragen i ideella verksamheter", enligt Olsson. På ett annat ställe skriver han det "frivilliga arbetet är en nödvändighet för att ens barn ska kunna idrotta, det vill säga en ofrånkomlighet". Jag ifrågasätter dock denna typ av resonemang; människan har en

fri vilja och det är få som är ledare i flera år för att ”ingen annan ställer upp”. De flesta undersökningar om motiven för ledarskap talar om att uppdragen är utvecklande, att man känner samhörighet, att man gillar att ”styra och ställa”. Men visst är det ofta så att en akut ledarbrist är en utlösande faktor och att, som tidigare nämnts, omsorgen om de egna barnen är dörren till åtaganden i barnens aktiviteter. Men det känns inte riktigt att benämna detta som tvång.

Få invandrare trots många aktiva

Andelen invandrare i undersökningen är för liten för att dra några säkra slutsatser, men vissa mönster kan skönjas. Överlag attraherar frivilligt arbete invandrare i mindre grad än övriga medborgare. Siffrorna för idrotten är nedslående nog ännu sämre, vilket är paradoxalt med tanke på hur bra idrotten är på att attrahera invandrapojkar. Detta förklaras rimligt med att marinaden fungerar även här. En undersökning om idrottsledare av Habermann (2006) visar att 98 procent av dem var svenska medborgare och att en majoritet hade haft föräldrar som var aktiva inom idrotten.

Bland både invandarmän och -kvinnorna som arbetar frivilligt är skillnaderna små. Gemensamt för dessa grupper är att föräldrarnas föreningsengagemang har påverkat dem i gruppen som helhet, men något mer för männen inom idrotten.

Varför blir man frivillig ledare?

Ett av rapportens mest intressanta avsnitt är det som handlar om motiven till uppdragen. Här och i nästa avsnitt om attityder får de tillfrågade gradera hur de instämmer i ett antal påståenden. Kvinnorna anger personliga intressen som viktigast. Här saknar jag en uppdelning eller en annan typ av fråga, för vad är personliga intressen, vad säger det? Därefter följer familjemedlemmarnas situation. Mönstret gäller även för idrotten, där familjesituationen betonas starkare. Självklart

handlar det om barnens idrott. För männen kommer också personliga intressen först följt av ”starkt intresse” och därefter familjemedlemmarnas situation. Män och kvinnor inom idrotten anger familjesituationen som näst viktigast motiv. Inte särskilt överraskande är familjemotivet viktigare för kvinnorna än för männen.

En moralisk skyldighet?

Det sista avsnittet om attityder till ideellt arbete är riktigt intressant. Glädjande nog intas förstaplatsen av påståendet att det är viktigt att människor engagerar sig i ett demokratiskt samhälle. Det enar alla olika ”ledarkategorier”. Därefter i rangordningen kommer påståendet att frivilliga aktiva ger något annat än det som professionell personal erbjuder. Det säger alla tillfrågade kvinnor, oavsett om de är ledare eller inte. Mest intressant är den paradoxala värderingen bland gruppen kvinnor som inte är frivilliga ledare; de anser att alla har en moralisk skyldighet att någon gång i sitt liv arbeta frivilligt. Kanske har en del av dessa redan gjort sin ledarinsats, men knappast alla... ”Idrottskvinnorna” instämmer inte i påståendet ”om regeringen tog sitt fulla ansvar skulle det inte finnas behov av frivilligt arbete”. Det förklaras förmodligen av att de utför frivilligt arbete som inte omfattas av den ”allmänna välfärden”.

Männen framhåller också över lag demokratispekten. De män som inte är involverade i frivilligt arbete av något slag instämmer mindre i detta påstående. I övrigt är kvinnorna inom och utanför idrotten ense om att frivilligt arbete erbjuder något mer än professionell personal. Vad detta egentligen handlar om förklaras inte, men gissningsvis handlar det om värdet av ideella krafter som stöttar ensamma och gamla människor utifrån sin omtanke och inte som ett ”löneuppdrag”. Dessa båda kategorier är också samstämmiga i att man har en moralisk skyldighet att arbeta frivilligt.

Allt detta pekar på att det finns en stor outnyttjad potential för ideellt arbete. Eller är det bara det dåliga samvetet som talar?

Totalt sett finns det en stark värderingsgrund för frivilligt arbete, oavsett om man arbetar ideellt eller inte. Det är lätt att förstå att den inledningsvis nämnde Robert Putnam gillar folkhemmet Sverige.

Urban Dahlberg
Riksidrottsförbundet